

יתרו (תשובה) כי ה' זכור את יום השבת לקדשו.

הערה: לדברה ראשונה עיין גליון יתרו תשי"א, לשניה יתרו תשי"ג, לעטריה תש"ס.
דעות אחדות בטעם מצות השבת:

מורה נבוכים ג' מ"ג: אמנם ענין השבת טעמו מפורסם ואין צריך לכאנר. כבר נודע מה בין המנוחה עד סיהיה שביעה חיי' אדם בהנאה ובמנוחה מן העמל והסורח שלא ימלט ממנו קטן וגדול; ע"ה מה שמתיידי ומקיים הדעת הנכבד מאד לדורות. והוא האמונה בחדוש העולם.

רמב"ן ועל דרך הפסס אמר שהיא מצוה שזכור תמיד בכל יום את השבת שיהא נסכחהו ולא יחלף לנו בטאר הימים. כי בזכרנו אותו חמיד, יזכור מעשה בראשית בכל עת ונודה בכל עת טיט לעולם כורא והוא צוה אותנו באות ה' כמו טאמר "כי אות היא ביני וביניכם". וזה עיקר גדול באמונת האל, וטעם "לקדשו" סיהא זכרוננו בו להיותו קדוש בעינינו כמו סב' (ישעי' נ"ח) "וקראת לטבת עונג לקדוש ה' - מכובד". והטעם - סתהא השביחה בעינינו בעבור שהוא יום קדוש להפנות בו מעסקי המחשבות והכלי הזמנים ולתת בו עונג לנפסנו בדרכי הטט וללכת אל החכמים ואל הנביאים לטמע דברי ה', כמו סב' (מלכים ב' ד') "סדע את הולכת אליו היום - לא חודט ולא סבת" - סהיה זרכה כן. וכך אמרו חז"ל: מכלל דבהודט וטבת בעי לקיול (הראשון ללכת) וזה טעם שביחת הבהמה, סלא חהא בלבנו מחשבת עליה. ולכך אמרו חז"ל, שהטבת טקולה כנגד כל המצוות טבתורה, (כמו טאמרו בע"ז), מפני טבת כע"ז על כל עקרי האמונה; בחדוט, בהטגחה ובנבואה.

ספר התנוד: טנהיה פנויים מעסקינו לכבוד היום לקבוע בנפשותינו אהנת ה' וט העולם שהיא חבל המוטך כל יטודי הדת. ובמנוחתנו בטביעי זכר לנו בחדוטו טל עולם, כי כשיטבתו בני אדם כלם ביום אחד בטבוע ויטאל כל טואל: מה סיבת זאת המנוחה? ויהיה הטענה: כי טטת ימים עטה ה'. כל אחד יתחזק מתוך כך באמונה האמתית. ומלבד זה יט בו זכירת נט מצרים שהיינו עבדים טט ולא היינו יכולים לנוח כעת חפצנו במנוחה והאל הצילנו מידה וצוננו לנוח טביעי על כן זכר בטטנה חורה זה הטורט הטני כיט לנו במנוחה ואמר טט "וזכרת כי עבד היית".

סדול. (אחרי הכיאו דברי הרמב"ם הנ"ל): והנה לדעת הזאת יט לסאי: מה צורך לצוות לבני חורין על המנוחה? כי הם הלא יטבתו כל עת סירצו, והיה די לצוות על שביחת העבדים והבהמה. על כן נראה לי טראוי לחלק בין שביחת היטראלי וטביחת עבדיו ובהמתו. כי שביחת עבדיו ובהמתו מכרונת לעצמה, לחמלה ולחנינה עליהם, ואמנם שביחת יטראל עצמה היא ג"כ לחוגלת עצמט בלא ספק, אך לא כדי סינוחו בלבד, אחר שהרטות בידם לנוח כל זמן סירצו, אפי' הוא כדי טתהיה מנוחה כלם ביום מיוחד וע"כ יוכלו להקבץ יחידו, לאכל ולטתות ולדבר אלה עם אלה ותרבה האהבה ביניהם וגם יוכלו להתאסף בבחי עבודה הא-ל לטמע תורה מפי החכמים ולכך אמר נאן "ויטבת" ולא "ויטבת" סלא לבד יטבתו מן המלאכה אלא ג"כ ינוחו ויקראו לטבת עונג, וה' צדק לזו חועלת אחרת סיהיה יום השבת זכר למעשה בראשית....

1. מהו הטעם הנוסף על הטעם האמור בתורה שמביא כל אחד מהם ללמצות השבת?
2. מהו ההבדל העקרוני בין דעה הרמב"ם לרמב"ן כאן?
3. מהי ראייתו של הרמב"ן ממלכת ב' ד'?
4. במה טונה הרמב"ן בטעמו לשביחת בהמה מן הטעם המקובל?
הטוה דבריו כאן לדבריו דברים כ"ג ו' ד"ה כי יקרא קן צפור החל טן "והנה בארו טאפילו הלולב והסוכה" (הקטע הזה בטליט האחרון טל דבריו עד "אבל במדרשו טל ר' נחוני'ה").
5. מהו הקו המשותף בטעם המצוות כאן לטט ומה הכיאו למרט כך?
מהי חולטת טד"ל בטענתו ניד הרמב"ם? (ביחוד לנוכח המציאות טלנו.)
6. מהו לדעת טד"ל ההבדל בין המוטט "שביחת" לבין המוטט "מנוחה"?

חשובות יט לשלוח לנחמה ליבוביץ, ירוטלים טד. 94286. 10/23/10